

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2010-4-66 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 10-49/924-326
Karar Tarihi : 8.7.2010

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı KARAKELLE,
Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY, Murat ÇETİNKAYA,
Reşit GÜRPINAR

B. RAPORTÖRLER : M. Okan ALPAY, Zeynep ŞENGÖREN

C. BAŞVURAN : Turaktif Turizm Seyahat ve Acentelik Hizmetleri A.Ş.
Birahane Sk. No:5 K:4 34381 Bomonti Şişli/İSTANBUL

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILAN : ETS-Ersoy Turistik Servisleri A.Ş.
Bağdat Cd. Göksel İş Merkezi Kızıltoprak/İstanbul

E. DOSYA KONUSU: ETS-Ersoy Turistik Servisleri A.Ş. (ETS)'nin tekелci davranış sergilediği ve yüksek oranlarda komisyon uyguladığı, söz konusu oranların piyasadaki diğer teşebbüslerin satış yapmasını önlediği ve faaliyetlerini engellediği iddiası.

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Başvuruda; ETS'nin iştiraki Didim Turizm Seyahat (Didimtur) aracılığıyla tekелci davranışlar içinde olduğu, otellere yönelik olarak yüksek oranlarda (%... ve %...) tek ödeme indirimi uyguladığı; böylelikle söz konusu iki marka aracılığı ile ETS Grup'un piyasadaki diğer teşebbüslerin faaliyetlerini zorlaştırdığı iddia edilmektedir.

G. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 19.3.2010 tarih ve 2385 sayılı giren başvuru üzerine hazırlanan 6.5.2010 tarih ve 2010-4-66/İİ-10-402.BC sayılı İlk İnceleme Raporu, 12.5.2010 tarih ve 10-36 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. ve 6. maddelerinin ihlaline ilişkin bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına 10-36/605-M sayı ile karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca düzenlenen 1.7.2010 tarih ve 2010-4-66/ÖA-10-256.MOA sayılı Önaraştırma Raporu 5.7.2010 tarih ve REK.0.08.00.00-110/270 sayılı Başkanlık önergesi ile 10-49 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ: İlgili Rapor'da, şikâyet konusuna ilişkin olarak, ETS hakkında 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasını gerektirecek bir ihlal tespit edilemediğinden, inceleme konusu şikâyetin reddedilmesi gerektiği, görüşüne yer verilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Hakkında Önaraştırma Yürütülen: ETS -Ersoy Turistik Servisleri A.Ş. (ETS Tur)

1991 yılında yerli müşterilere hizmet vermek üzere kurulan ETS, 3255 çalışanı ve 346 adet acentesi ile turizm sektöründe hizmet vermektedir. Şirket bünyesinde Didimtur, Atlasjet, Voyage Otelleri, ucuzabilet.com, Jetset ve otelpuan.com adlı iştirakleri

10-49/924-326

barındırmaktadır. Verdiği hizmetler arasında iç ve dış hat uçak biletleri, yurt içi ve yurt dışı otel rezervasyonları, yurt içi ve yurt dışı araç kiralama faaliyetleri, seyahat sigortası hizmetleri, fuar organizasyonları, motivasyon ve teşvik gezileri, kapalı grup organizasyonları, açılış, kutlama ve benzeri şirket ve birlik organizasyonları, kültür, sanat, eğlence ve benzeri etkinlik organizasyonları, eğitim ve araştırma gezileri, vize asistans hizmetleri, puan ve ödül katalogu hizmetleri bulunmaktadır.

50 I.2. İlgili Pazar

I.2.1. İlgili Ürün Pazarı

Seyahat Acentası, 1618 sayılı Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Kanunu'nun 1. maddesinde *"kar amacı ile turistlere turizm ile ilgili bilgiler vermeye, paket turları ve turları oluşturmaya, turizm amaçlı konaklama, ulaştırma, gezi, spor ve eğlence hizmetlerini görmeye yetkili olan, oluşturduğu ürünü kendi veya diğer seyahat acenteleri vasıtası ile pazarlayabilen ticari kuruluş"* olarak tanımlanmıştır. Kanun'un 3. maddesi bu hizmeti üç başlık altında toplamıştır. A grubu Seyahat Acenteliği Hizmetleri sayılan tüm faaliyetleri yerine getirirken B Grubu Acenteler, uluslararası kara, deniz ve hava ulaştırma araçları ile A grubu seyahat acentelerinin düzenleyecekleri turların biletlerini 60 satmaktadır. C Grubu Acenteler ise, yalnız Türk vatandaşları için yurt içi turlar düzenlemektedirler. ETS, Kanun'da sayılan tüm faaliyetleri yerine getirmekle birlikte, şikâyet konusu faaliyetleri esas itibarıyla yurt içi pazara yöneliktir. Yurt içine yönelik seyahat acenteliği hizmetlerinin gerektirdiği deneyim ve bilgi birikimi yurt dışına yönelik hizmetler ile aynı değildir. Ayrıca, yurt dışı ve yurtiçindeki turizm hizmetlerinin fiyat, nitelik ve hedeflenen müşteri kitlesi açısından sahip oldukları farklılıklar, tüketiciler açısından da bu hizmetlerin ikame olmaması ve iki ayrı pazar olarak değerlendirilmesi sonucunu doğurmaktadır. Bu çerçevede, ilgili ürün pazarı "yurt içine yönelik seyahat acenteliği hizmetleri" pazarı olarak belirlenmiştir.

I.2.2. İlgili Coğrafi Pazar

70 Şikâyete konu seyahat acenteliği hizmetleri olan otel rezervasyonu, seyahat sigortası hizmetleri ve tur düzenlenmesi hizmetlerinin tüm Türkiye'de verilebiliyor olması ve rekabet koşullarının benzer bir yapı arz etmesi sebebiyle ilgili coğrafi pazar "Türkiye" olarak tespit edilmiştir.

I.3. ETS'den Elde Edilen Belgeler

Kurumca istenilen konu hakkındaki bilgilere cevaben ETS tarafından gönderilen yazılarda, ETS'nin indirim tutarlarına ve pazar payına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Buna göre, ETS'nin seyahat acenteliği hizmetleri pazarının genelinde %... pazar payına sahip olduğu belirtilmiştir. Ayrıca şirketin faaliyet alanları (1) konaklama hizmetleri, (2) yurtiçi ve yurtdışı tur hizmetleri, (3) araç kiralama hizmetleri ve (4) uçak bileti satışı hizmetleri 80 olarak sınıflandırılrsa dahi şirketin ayrı ayrı bu pazarlarda sahip olduğu pazar paylarının %...’u geçmediğinin tahmin edildiği ifade edilmiştir. Yazıda ayrıca, grup şirketlerinin toplam gelirlerinin yaklaşık %...’ini oluşturan konaklama hizmetlerindeki pazar paylarının yaklaşık %..., yurtiçi tur hizmetleri piyasasındaki pazar paylarının ise yaklaşık %... olduğunun tahmin edildiğine işaret edilmiştir.

Komisyon oranlarının nasıl belirlendiğine ilişkin açıklama da aşağıda yer almaktadır:

"Yurtiçi konaklama hizmeti satış fiyatları, esas itibarıyla oteller tarafından belirlenmektedir. Müvekkil teşebbüse ait acenteler yaptığı satışlar üzerinden %...-... arasında komisyon almaktadır. Bu oran erken rezervasyon dönemlerinde %...’a kadar

10-49/924-326

90 çıkmaktadır. Otellerden alınan fiyatlar, piyasanın ilgili dönemdeki talep yapısı ve müşterinin ödeme koşulları kısıtları altında, nihai fiyatın belirlenmesinde temel teşkil etmektedir. Buna göre, otellerden alınan indirim oranının yüksekliği mertebesinde, nihai tüketiciye de düşük fiyat olanağı sağlanmaktadır.

Turizm sezonunun başlamasından önce oteller ile anlaşmalar yapılmakta ve anlaşmada belirlenen tarih aralıklarına göre müvekkil teşebbüse ait acentelere oda tahsisatı yapılmaktadır. Bu durumda, tahsis edilen odaların bedelleri, nihai tüketiciye satılmasına bile otellere ödenmektedir. Dolayısıyla, müvekkil teşebbüsün ticari başarısı ve karlılığı, mümkün olduğu kadar erken bir dönemde optimal sayıda oda tahsisi anlaşması yapma ve tahsisi yapılan bu odaları nihai müşterilere satmasına bağlıdır.

...

100 Nihai tüketiciye satışlar, müvekkilin kendi satış ofisi, çağrı merkezi, internet sitesi ve anlaşmalı acenteler kanalıyla yapılmaktadır. Bu kanallardan yapılan satışların yaklaşık % ...'i, yaklaşık ... civarındaki acentelerden yapılmaktadır. Müvekkil teşebbüs, söz konusu acentelerin yaptıkları satışlar üzerinden bu acentelere komisyon ödemektedir. Bu komisyon oranı, değişiklik göstermekle birlikte % ... civarındadır.”

Nihai tüketiciye yapılacak satışlarda reklamın çok önemli bir rekabet unsuru olduğu da ayrıca belirtilmiştir.

I.4. Değerlendirme

Şikâyete konu uygulama, ETS ve Didim Tur'un indirim oranlarının piyasadaki rakiplerin faaliyetlerini güçleştirdiğine ilişkindir. Başvuruda, ETS'nin aynı otel için verdiği indirim oranı %... iken iştiraki olan Didim Tur'un sağladığı indirimin %... olduğu; bu indirimlerin rakiplerin piyasada faaliyet göstermelerine imkân vermediği; kendilerinin otele verdikleri komisyonun zaten %... olduğu; tek ödemede %... indirimin satıştan elde ettikleri karın tamamının otele verilmesi anlamına geleceği belirtilmiştir. Ayrıca raportörlerin şikâyetçi ile yaptığı telefon görüşmesinde, bu ilanların tüketicileri yanıltarak onların adı geçen firmalara yönelmesine sebep olduğu dile getirilmiştir.

120 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hâkim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanmasını yasaklamaktadır. Bu maddenin 2. fıkrasının (a) bendi, ticari faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine doğrudan veya dolaylı olarak engel olunması ya da rakiplerin piyasadaki faaliyetlerinin zorlaştırılmasını amaçlayan eylemleri kötüye kullanma hallerinden biri olarak saymıştır.

İndirimler ticari hayatta sıkça karşılaşılan ve mal/hizmet sağlayıcılarının tüketici tercihlerini etkilemek için kullandıkları önemli bir araçtır. İndirimler müşteri sadakatini artırmak, rakipleri dışlamak yahut yeni girişleri caydırmak amacıyla kullanılabilen ve teşebbüsün belirli bir büyüklükte pazar gücü olduğu durumda, 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi anlamında hâkim durumun kötüye kullanılması şeklinde değerlendirilebilmektedir. Kötüye kullanma yoluyla rekabetin engellenebilmesi için, öncelikle, teşebbüsün hâkim durumda olup olmadığının incelenmesi gerekmektedir.

130 4054 sayılı Kanun'un 3. maddesinde hâkim durum; “Belirli bir piyasadaki bir veya birden fazla teşebbüsün, rakipleri ve müşterilerinden bağımsız hareket ederek fiyat, arz, üretim ve dağıtım miktarı gibi ekonomik parametreleri belirleyebilme gücü” olarak tanımlanmıştır. Rekabet hukukunda, teşebbüs açısından böyle bir pazar gücünden söz

10-49/924-326

edilebilmesi için, pazardaki diğer teşebbüslerin varlığına tamamen son verilebilmesine yetecek hâkimiyet kurması gerekmediği, bu gücün derecesi her pazarda farklı olsa dahi, söz konusu teşebbüslere davranışlarında bağımsız hareket edebilme özgürlüğü sağlamanın yeterli olduğu kabul edilmektedir. Hâkim durum tespitinde kullanılan kriterleri üç temel başlık altında toplamak mümkündür. Bunlar teşebbüsün ve rakiplerinin pazardaki konumu, pazara giriş ve genişleme engelleri ile alıcı gücü olarak sıralanabilir.

140 Hâkim durum değerlendirmesinde en temel kriter teşebbüslerin pazar payıdır. Dosya mevcudu bilgilere göre, ETS ve iştiraklerinin ilgili pazardaki pazar payı %...’u geçmemektedir. Ayrıca, seyahat acenteliği hizmetleri piyasasında TÜRSAB’a üye 5987 acente faaliyet göstermektedir. Piyasanın diğer önemli teşebbüsleri Anı Tur, Jolly Tur, Setur, Vip Turizm, Pronto Tour, Touristica Tour, Hey Travel, Odeon Tour, MNG Turizm, Işıl Tur, Bamtur, DLT Tour (tatilsepeti.com), GTS Travel (tatil.com), Lady Travel ve INTTUR olarak sayılabilir. Piyasaya girmek isteyen teşebbüsler için yasal veya teknik herhangi bir engel bulunmadığı da anlaşıldığından, ETS’nin yurt içi seyahat acenteliği hizmetleri pazarında hâkim durumda olmadığı ve dolayısıyla söz konusu eylemin 4054 sayılı Kanun’un 6. maddesi kapsamında ihlal teşkil etmediği kanaatine varılmıştır.

150 J. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve dosya kapsamına göre; dosya konusu iddialara yönelik olarak 4054 sayılı Kanun’un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikâyetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.